

Általános és részletes oktatástan férfi- és nőtanítóképző-intézetek számára. Irta *Dreisziger Ferenc* tanítóképző tanár. Budapest. A Szent István Társulat kiadása. 1904. 2. kor.

Nagy érdeklődéssel vettem kezembe Dreisziger didaktikáját, s mondhatom, meglelégedéssel olvastam át. Egy kicsit megijedtem, hogy nagyon «katholikus» lesz, de az effajta irányú részletek oly kicsi számban foglalnak benne helyet, hogy bátran használhatják állami képzőkben is.

A szerző tankönyvnek szánta művét, s e tekintetben főleg a II. részben oly szerencsésen oldotta meg feladatát, hogy igazán irigyljük az elemi iskolások szerencséjét. A legapróbb részletekig menve felöleli az elemi oktatás egész mezejét, az oktatás technikáját, az összes tantárgyak módszeres kezelését, s gazdag tapasztalattal, a modern felfogások, nézetek tekintetbe vételével alapos tájékozást nyújt a kezdő és tapasztaltabb tanítóknak egyaránt.

Könyvét azonkívül erős hazafiasság hatja át. A nemzeti érzés főszempontját az egész vonalon értékesíti, s ha valahol, épen az elemi oktatás fokán kell és lehet a haza gyermekeinek szívébe oly erős hazafias szellemet csepegtetni, mely egész életükben éreztessen hatását.

Hogy a vallásos szempont is kellőképp kidomborodik, nem kell külön hangsúlyozni.

De nézzük meg közelebbről a könyv tartalmát. Mint címe mutatja, két részre oszlik. Az általános oktatástan 37 lapon 12 fejezetben tárgyalja a didaktika általános kérdéseit. A második részben a részletes oktatástan az egyes tárgyak methodikáját dolgozza fel. A mily mértékben sikerült alkotás a II. rész, ép olyan elhibázott az I. rész feldolgozása. A lehető *legrendszeretlenebben* következnek egymás után a didaktika egyes kérdései, s azonkívül nincsen egy fejezet sem, a melyben oda nem tartozó dolgokat ne találna az ember. Ez az oka, hogy némely gondolat többször is ismétlődik, a viszont egyes fontosabb kérdések alig tárgyaltnak.

A természetes rend az volna, hogy az író először állapítsa meg 1. az oktatás *fogalmát*, az értelmi nevelés egyéb feladataihoz állapítsa meg a *műveltség fogalmát* (jellemző, hogy e szót egyáltalán nem olvastam az egész könyvben; lehet, hogy kikerülte figyelmemet), 2. a tanyanyag kiválasztása ezután következne, melyet szorosan a nevelés céljából kell levezetni. (Tehát nem az ember rendeltetéséből, mint szerző teszi.) A következő fejezetek volnának: 3. az oktatás anyagának elrendezése: a tanterv; 4. az oktatás anyagának bővebb részletezése, az egységek megállapítása, 5. a tanítóeljárás: a módszer; 6. a tanulásra vonatkozó szabályok.

Dreisziger azonban nem így jár el. Miután beszélt az anyag

kiválasztásáról és elrendezéséről, egyszer csak «az iskolai közszellem és a tanulók összhangzó tevékenységének biztosítását» tárgyalja, a minek itt egyáltalán nincs helye. Az 5., 6. és 7. pontok az oktatás-menetéről és alakjáról szólnak, s a 8. pont ismét a tanító személyiségéről tárgyal. A 9. fejezet a könyv nélkül való tanulásról, a 10. a gyermek feleletéről, 11. a feladatról értekezik. Hogy ebben az előadásban mennyi a rendszeresség, láthatja az, ki valaha tudományos pædagogióval foglalkozott. De hogy eljárását igazán betetőzze, következő még egy 12. fejezet, mely csupa oly dolgokat tartalmaz, melyeket egybeült kellene tárgyalni. Címe ez: Az oktatás általános elvei. Hogy az oktatás tartalma legyen igaz és vallásos, a 2. fejezetbe való. Hogy az oktatás legyen tagolt, szemléletes, keltsen érdeklődést, a 7. fejezetbe való; azt sem értem, hogy lehet a tanultak alkalmazására vonatkozó elvek közé sorolni ezeket: 1. A szerzett ismeretek állandósítására törekedjünk, 2. az oktatás hasson az akaratra, 3. az oktatás vegye figyelembe a gyermek életkörülményét.

Igazán szeretném tudni, micsoda elv vezérelte Dreiszigert eme rendszer felállításában. Ennek a rendszertelenségnek a következménye az, a mit már említettem, hogy az egyes fejezetek mindegyike oda nem való részleteket is tartalmaz.

Nagyon szeretnék, ha a főbb didaktikai kérdéseket mélyebben, nagyobb filozófiai alapvetéssel tárgyalná, s megesik, hogy némely fontos dologgal alig foglalkozik. Ilyen pl. az ethikai koncentráció, a formális fokozatok, a kultura és műveltség, a tanterv megokolása stb. Általában az egész könyv nagyon is gyakorlati célzatossággal van készítve. Nem akarom ezzel azt az ellenvetést felkelteni magam ellen, hogy hiszen a pædagogia nem elméleti, hanem gyakorlati tudomány, épűgy, mint az erkölcs tan vagy a politika, csak azt akarom mondani, hogy a pædagogióának is vannak általános, elméleti vonatkozásai, a melyeket tudományos tankönyvben okvetetlenül méltányolni kell. Dreisziger könyvének tanításakor a tanárnak ezekre ki kell terjeszkednie; különben Dreisziger is általános és részleges oktatástant akart írni.

Legyen ez elég az anyag elrendezésére nézve. A mi a feldolgozott anyag helyességét illeti, a legnagyobb elismerés hangján szólhatunk róla. A szerző igazán belemerült tárgyába, s igazán gazdag tárházát adja nagy megfigyelő tehetségére támaszkodó tapasztalatának, és nagy olvasottságának.

Könyve az előzőivel szemben határozott haladást mutat és nyereségnek mondható pædagogiai irodalmunkban. Különösen kitűnőnek találom a II. részt, az egyes tantárgyak methodikus feldolgozását. Mindenűtt hangsúlyozza a szemléltetés fontosságát, s tekintettel a népiskola feladatára, nem enciklopedikus tudást, hanem az ész józan és

erkölcsös kiművelését veszi célba, ellene van minden mesterkéletségnek és nyegleségnek a tanításban, a legbensőbb szeretettel csügg a gyermek jövőjén, s a tanító hivatását a megillető magaslatból nézi.

Nagyon sikerültek az egyes fejezetek után adott gyakorlati példatanítások, melyek hű képét adják elméletének; az irodalmi rovatban bővebb tájékoztatást találhat a tanító.

Mindent összefoglalva a könyvet sikerültnek mondhatom, csak az említett javításokra hívom fel a szerző figyelmét.

Bihari Ferenc.

★

A tanulás technikája. Tanulmány a pedag. lélektan köréből. Irta *Döri S Zsigmond* polg. isk. tanár. Lenyomat az «Izr. Tanügyi Ért.» 1904. XXIX. sz.

Ezen kis tanulmány 26 oldalon a tanulás problémáját veti fel és iparkodik megoldani a legújabb tapasztalati pszichologusok kutatásai alapján. Döri *Neumann E. dr.*, zürichi egyetemi tanárnak a «Deutsche Schule»-ban megjelent tanulmányát használta fel.

Eme kutatások kiinduló pontját ama meggondolás szolgáltatta, hogy az iskolai oktatást az egyes lelki tehetségek *formális* képzésével kell kiegészíteni. A mai ember emlékező tehetsége teljesen el van hanyagolva, pedig, mint az újabbkori francia filozofusok állítják, a jó emlékezet az alapja mindennemű lelki tevékenységeinknek, egész intelligenciánknak.

Döri a nélkül, hogy az emlékezet mibenlétéről beszélne, bemutatja, miként lehet az emlékezet munkaképességét megmérni, e közben kitünteti, hogy az egyének különbözőkép tanulnak, mert emlékezetük más-más típust képvisel. Vannak 1. akusztikai, 2. optikai, 3. motorikus emlékezet-típusú egyének. Az iskola feladata, hogy e típusokat felismerje, s az egyes típusok szerint kellő útbaigazítással szolgáljon a növendékeknek.

Azután a lélektani laboratoriumok vizsgálatai alapján kimondja, hogy az emlékezőtehetség az ember felnőtt korában csak azért látszik gyengébbnek, mivel nem gyakorolja. A gazdaságos tanulásra a következő szabályokat olvassuk:

1. A betanulandó anyagot egészben tanuljuk s ne osszuk részekre;
2. a felnőttek félhangos, a gyermekek fojtott beszéddel tanuljanak;
3. tanulásunkat kísérje ritmikus beszédmód;
4. fokozatos gyorsasággal tanuljunk, előbb lassan, aztán gyorsabban;
5. terjedelmesebb anyag tanuláskor az ismétléseket ne halmozzuk egymásra, hanem osszuk el egyenletesen;
6. törekedjünk az emlékezeti típusok egyoldalúságának kiegyenlítésére;
7. az első ismétléseket este, a szóról-szóra